

Pääkirjoitus 8.12.2011

Syttyy valot tuhannet!

SYDÄMET SYTTYIVÄT VALAISEMAAN joulukatuja kotikaupungissani Porvoossa. Olemme adventtiajassa, valon ja lämmön kaipuussa. Sydämellisesti kiitän teitä lehden lukijat yhteydenotoistanne tämän ensimmäisen päätoimittajavuoteni aikana. On ollut tavattoman antoisaa ja iloista tehdä yhteistyötä niin monen jaakkimalaisen, lahdenpohjalaisen ja lumivaaralaisen kanssa. Yhdessä teemme oman näköisemme lukupaketin, joka viihdyttää, muistuttaa ja opettaakin meille menneistä ajoista. Perinteen tallentamisen ohessa kuulemme jälkipolvimmme toimista maailmalla.

LEHTEMME ON PULSKISTUNUT kuluneena vuonna, sivuja on tänä vuonna kertynyt 100. Lehden levikki on 1993, ja uusia tilauksia on tullut ilahduttavasti vuoden varrella. Karjalan Liiton teema on Karjalaiset yhdessä, kyllä yhteisen lehden eteen ponnistelu on juuri sitä.

Vuosi 2012 tulee olemaan toiminnan täyteinen vuosi, sillä lehti ilmestyy pääosin 20-sivuisena ja lukijamatkoja tehdään kaksi. Seurat ovat aktiivisesti järjestämässä omia matkojaan – kotikennälle tulee vilkas matkailukausi.

ENSI VUODEN TEEMOJA ovat karjalaiset käsityöt Liiton teeman mukaisesti, evakko- ja asutusajan kertomukset (1/2012), Karjalaan paluun muistelut ja elämän kotirintamalla (2/2012). Toivon jatkoa kansanedustajiemme esittelyyn. Seuraamme toki ajankohdaisia karjalaisia teemojakin. Kokoan myös aineistoja kyläkirjoja varten. Mutta nyt on huilauksen hetki!

Rauhallista Joulua ja Oikein hyvää Uutta Vuotta!

Tea Itkonen
ystävällisesti palveluksessanne

ps. Lehti on hyvä lahja!

Joululahjatilauksille saa lahjakortin toimituksesta

Voit tilata lehden joko kesto- tai vuositilauksena, mutta myös yksittäisen irtonumeron, jos kiinnostut jostakin erityisestä artikkelista.

Lehden 2011/06 artikkelit:

- Sivu 1**
- Jouluna /Auvo Naukkarinen
 - Reijo Pajamon joululaulukirja valottaa laulujen taustoja/ti
- Sivu 2**
- Tiinan tuumailuja: Taas kaikki kauniit muistot
 - Puoska pakisee: Velkakirja
- Sivu 3**
- Kalkasaloseuran syysjuhla/ Risto Viitanen
 - Suur-Jaakkimalaiset ry syyskokous/Terttu Teivonen
 - Lumivaara seuran syyskokous/Aino-Maija Alkula
 - Jaakkimalaisten Seuran syyskokous ja pikkujoulu/ Leena Vier
 - Mikon markkinoilla/ti
 - Etelä-Suomen Lumivaarlaisien syysjuhlat/ti
 - Pitäjätapahtumat/Terttu Teivonen
- Sivu 4**
- Harviolaiset Visuvedellä/Pirkko Ojanen
 - Kauhajokisten matka Närpiöön/Yrjö Natri
 - Reijo Pajamon 50v-taiteilijajuhla/Eini Karhulahti
- Sivu 5**
- Öitseissä/Reino Halonen
 - Karjalainen pikkouuluristeily-Pakkasten pikkujouluissa/Anja Siltala
- Sivu 6**
- Valkea ja tumma joulu/Kerttu Lehtineva
 - Joulu junassa/Reino Halonen
- Sivu 7**
- Jouluaatto Jaakkimassa 1941/Sisko Pörsti
 - Karjala elpyi hitaasti/ Sisko Pörsti
 - Jaakkiman krist. opiston vaiheista ja johtajista/Jaakko Mäkeläinen
- Sivu 8**
- Missä asuimme kerran 1941/ Matti ja Virve Haro
 - Joulu rintamalla ja siviilissä/AK

- Sivu 9**
- Matkalla kotiin/Kalevi Rapo
 - Kunnanvaltuuston kuvasta/ Hannu Ahokas
 - Murremaistiainen
- Sivu 10**
- Tunnetko sukusi jaakkimalainen/Pentti Kilpiö
 - Paganukset Lahdenpohjassa/ Kirsi Rinta-Möykky
- Sivu 11**
- Kotiseutumme Jaakkiman Aurajoki/Pauli Pitkänen
 - Terveisiä Jyskyjärveltä/Leo Malinen
 - Kotiseutummatkoja 2012
- Sivu 12-13**
- Mikkilän katras Kiinassa/ti
 - Kyläkirjakuulumisia
- Sivu 14-15**
- Kaunis Karjala elää yhä/ Pirkko Puikkonen
 - Soukanranta on sydämen kotiseutua/Leila Backman
 - Karjalan kunnalle/Veikko Siira
- Sivu 16**
- Anneli Malkin sydämessä soi karjalainen sävel/ti
- Sivu 17**
- Lisa Beauvilain rakentaa puhtaampaa maailmaa/ti
- Sivu 18**
- Vanhoista lehdistä/ti
 - Postikortteja ja -leimoja/ Pauli Tolkki
- Sivu 19**
- Kaleb/Lea Suoninen-Erhiö
 - Potsi/Reino Halonen
 - Sanni Antelo; Siniset silmät/ Tuija Antelo
 - Sisko Latvus: Kaukana omalta maalta/ti
- Sivu 20-21**
- Kun jaakkimalaiset Lapualla muutti/Irja Bergman
 - Evakoita omassa maassaan/ Raija Rapo
- Sivu 22**
- Sirkka Ilmavirta 90
 - Milja Heinonen 70

Lumivaara Seura kokousti Alavudella

Lumivaara Seura ry:n syyskokous pidettiin Alavudella 11.11.-11. Puheenjohtajaksi valittiin uudelleen Asko Saunala Jalasjärveltä.

Varapuheenjohtajaksi valittiin **Pertti Kuusmin** Alavudelta. Hallituksen erovuoroiset jäsenet **Eino Leinonen** ja **Anneli Oksala** Alavudelta sekä **Aino-Maija Alkula** Jalasjärveltä valittiin uudelleen.

Hallituksessa pitkään mukana ollut **Eero Kirmanen** halusi vapautuksen tehtä-

västään, joka hänelle myönnettiin, tosin hallitus olisi hänet mielellään riveissään pitänyt. Tilalle valittiin **Arvo Nukarinen** Alavudelta. Koska Pertti Kuusmin valittiin varapuheenjohtajaksi, hänen paikkansa hallituksessa vapautui. Paikalle valittiin **Liisa Kiilunen** Löyystä.

Kokous päätti vuoden 2012 jäsenmaksun pitämiseksi entisenä eli 10 €/henkilö. Kokous hyväksyi toimintasuunnitelman vuodelle 2012. Suunnitelma pitää sisällään

mm. kotiseutumatkan Karjalaan ja Lumivaarajuhlan järjestämisen.

Talousarvion vuodelle 2012 esitteli Aino-Maija Alkula, esitys hyväksyttiin yksimielisesti. Virallisena ilmoituslehtenä on Jaakkiman Sanomat, ja ilmoituksia laitetaan myös Viiskunta-lehden seurapalstalle.

Toiminnantarkastajiksi valittiin **Anja Kuusmin** ja **Inkeri Kuusmin** Alavudelta ja varalle **Eini Leppälä** Ilmajoelta ja **Pirkko Kallio** Seinäjoelta.

Jaakkiman Perinneyhdistyksen hallituksessa jatkaa Aino-Maija Alkula ja varalla Asko Saunala.

Kokouksen päätyttyä jatkettiin iltaa seurustellen, esiin nousivat karjalaiset sanat ja sanonnat. Juttua ja naurua riitti ihan iltamyöhään.

Kiitos kaikille kokoukseen osallistuneille.

Aino-Maija Alkula
sihteeri-taloudenhoitaja

Harviolaiset kokoontuivat Visuvedellä

teksti Pekka Ojanen
kuva Suvi Ojanen

Harvio-seuran vuosikokous pidettiin tänä vuonna 17.9. Visuvedellä. Säiden haltija oli suosiollinen ja osallistujia saapuikin lähes ympäri Suomea reilut kuusikymmentä henkeä.

Tilaisuus aloitettiin ruokailulla, jonka jälkeen siirryttiin ohjelmaosuuteen. **Keijo Ahokas** toivotti ihmiset tervetulleiksi Ruoveden/ Visuveden maisemiin. Mieleenpainuvan paikkakuntaesittelyn lomassa selvisi, että varsin moni tunnettu kulttuuripersoona on tavalla tai toisella ollut sidoksissa paikkakunnan maisemiin.

Arvi Ahokas esitti edesmenneen ikätoverinsa **Toivo Ahokkaan** muistoksi kirjoittamansa runon. Omia runojaan esitti myös **Juha-Pekka Rönkkö**.

Juha Mustakosken kuva-

ja videoesitys kesän kotiseutumatkasta toi muistot mieleen varmasti muillekin, kuin matkalla mukana olleille. Myös **Laura Heikkisellä** oli kotiseutumatkaan liittyvä kuvaesitys.

Musiikkipuolesta piti huolen **Ina Ojanen** soittaen huilulla kauniita karjalaisaiheisia sävelmiä, sekä **Kari Hietakangas**, joka harmonikalla esitti hieman kevyempää musiikkia.

Toivo Pääkkönen esitteli Kilpiinsaareissa olevaa mökkiä, jonka hän on valmis myymään Harvio-seuralle, jos tontin vuokrasopimus saadaan siirtymään Harvio-seuran nimiin. Tätä kirjoitettaessa onkin varmistunut, että vuokrasopimus on siirretty Harvio-seuran nimiin.

Paikalla oli myös **Anja Korhosen** kädentaitoja myynnissä, ja tietenkin arpajaiset.

Ohjelmallisen osuuden jälkeen siirryttiin varsinaisiin kokousasioihin.

Harvio-seuran puheenjohtaja

Pirkko Ahokas-Tuohinto avasi kokouksen ja toivotti kaikki tervetulleiksi. Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin Keijo Ahokas ja sihteeriksi **Miina Vilponen**. Pöytäkirjan tarkastajiksi lupautuivat **Liisa Heikkinen** ja **Pekka Ojanen**. Toimintasuunnitelmaan liittyen päätettiin kotiseutumatkoja tehdä myös jatkossa.

Kokous eteni Keijon johdolla sutjakasti ja päästiin tulevan hallituksen valintaan. Pienen keskustelun jälkeen edellinen hallitus suostui jatkamaan. Puheenjohtajana siis jatkaa Pirkko Ahokas-Tuohinto, varapuheenjohtajana Toivo Pääkkönen. Muut jäsenet ovat Miina Vilponen, Keijo Ahokas, **Rauno Tapanainen**, **Kalevi Teräväinen** ja **Veikko Juhani Ahokas**.

Tilintarkastajina jatkavat **Kaija** ja **Kari Hietakangas**, varahenkilöinä **Virpi** ja **Risto Ahokas**. Harvio-seuran kunniakirja ojennettiin Kaija ja Kari Hietakankaalle. He ovat

toimineet Harvio-seuran tilintarkastajina seuran perustamisesta alkaen. Puheenjohtaja kiitti osallistujia ja päätti kokouksen. Tämän jälkeen siirryttiin kahvipöytään ja saatiin Keijon kahvihampaan kolotus talttumaan.

lina Ojanen soitti huilullaan yleisölle mieleisiä karjalaisaiheisia sävellyksiä.

Reijo Pajamon 50. julkaisu valottaa joululaulujen taustaa

teksti Tea Itkonen

Professori **Reijo Pajamon** uusimmassa laulumusiikin julkaisussa Joululaulujen kertomaa esittelee suosituimpien joululaulujen ja -virsien taustat.

Kirjassa laulut esitetään joulun odotuksen ja etenemisen tahdissa adventista joulupäivään, kuitenkin niin, että jouluvirret ja lasten joululaulut ovat omissa ryhmissään.

Jouluvirret edustavat kirjassa pisintä perinnettä, sillä

pääosin ne on sävelletty jo 1500-1600-luvuilla Keski-Euroopassa kanttorien tai urkurien toimesta. Tunnetuimpia jouluvirsisiä ovat 1800-luvun taitteen molemmin puolin sävelletyt V. G. Voglerin Hoosianna ja Franx Gruberin Jouluyö juhlayö. Maalliset joululaulut alkoivat puolestaan yleistyä 1800-luvun kuluessa.

Kestosuosiikkeihin professori Pajamo laskee lähes 2500 joululaulun joukosta noin kolmisenkymmentä perinteikästä, kouluissa opittua laulua. Ne löytyvät koululaisien käsissä kuluneista **Lauri Parviaisen**, **Olavi Pesosen** tai **Vilho Sinkosen** laulukirjoista.

Kirjassa on laulujen sanat ja nuotit sekä esittely laulujen säveltäjistä tai tarina laulujen synnystä. Monet kotimaisista joululauluista on sävelletty kansakoulujen kuusijuhlisiin.

Ilman kansakoulunopettajien sävellyspanosta olisi-kin joululauluvalikoimamme köyhempi. Kansakouluissa lauluja laulatettiin niin ahkerasti, että moni valkohapsi vielä muistaa usean laulun sanat ulkoa.

Kirjassa on myös uudempiä joululauluja 1900-luvun loppupuolelta ja 2000-luvun alusta.

Pajamon omaa sydäntä sykähdyttää erityisesti tänä jouluna 100-vuotias joululaulu "Kello löi jo viisi". Laulun sanoittajan **Immi Hellenin** syntymästäkin on tänä vuonna kulunut 150 vuotta.

Tarinat joululaulujen takana ovat kiinnostavaa ja laulattavaa luettavaa. Kirja myyvät Suomen lähetyksen saari, Karjala-lehdellä ja kirjan kustantaja **REPALE**-kustannus (puh. 040-773 8025).

Professori Pajamo esittelee kirjaa Pitäjätapahtumilla 19.11.2011.

MURREMAISTIAINEN

Niänhä mie, vua em muista!

Myöko tämän kulman ukkoloihen (a niit ei enniä monta ookkua) kans sillonj tällönj huastellua, ni aina om muilla immeisillä marmattamista meijän puhheista. Sannoot, niotta aina niitä samoja ne jaksua tanittua.

Vua mistäs myö muista ku ilmosjta. Niistä ko jokkaine ti etiä eis jotaki. Onha niitä kuuluu oikein tietäjiiki, mut nihe uskoo kuka uskoo. Uamulla ko työntiä nokkaze portaille, ni onha se kahottava, millajset kimpsut piällee pannoo. Mut ko seki alkua jo ahistua, ko ei aina enniä eis muista, mitä pitäs j piälle panna. A se on näistä puolin kohta samal viisii, ko sillä mummolla, mikä mänj lapsen lapsen lastaze kahtomua. No laps olj just kylvetetty ja isä hyväkäs riiputti sitä alast jalosjta piä alapäi. Mummo kyssyy jo vähä kähhiin rämisevälä iänellä: "No kumpaneko se nyt on?" Onnellinje isä roikutua lapsaran ihat mummon nokan ettee, ja sanna: "Eikö mummo niä?" Mummo: "Niähä mie, mutko em muista!"

Tuonko sain kertonee, ni kaks ämmiä, mitkä olj tuas jo valmiina meitä sättimiä, läksjvät vähä liukkuast, eikä ukkoloihen naurun remakalta niihen iän ois kyllä kuulunkua. Täll kertua myö oltii vähä niinko voiton puolella.

Yks nuapurj olj kahtont myöhiä (myö muut jo oltii tilalla) illalla teeveestä (poika ko olj heille semmosenki vehkeen tuont) uutisii, ja käi nyt huastamua Puavoloista. Niitä ko onki nyt kaks: Se savolais-Puavo ja toine pohjan periltä. No mitä niistä? Myö äimisteltii. Pittiähä teijänki Puavot tuntii, ko koh-tapuolii aletua tehä sitä resitenttii, innostuu tämä ja alkua jo iäntiä korotella.

No siinä sitte myö hittuimmat vähä niinko iltajunassa koitetua käyvä mukkuu resitenttin tekkoo. Näistä kahestakos se sit pittää tehä?, kyssyy yks. Eikös niitä oo muitaki? Ratiossa sanovat, niotta Niinistö kuuluu mänevän heittämillä jo ensmäisellä kerralla ja sie vua Puavoja tarjuut! No elähä nyt! Kumpanjeki om monisä liemissä keitetty. Kyl hyö mitat täy-ttiä siinä ko muutki!

Ja onha se Timoki ja Huavisto. Ja mitä heitä lienööki!? Se sama Soiniha sen jtykynki tek. Tiijä häntä vaik ihan resitentiks ast ryntäis.

Ei sinne niiv vua rynnätä! Mutta kova usko kuitenkin tuntuu olevan jokkaisella ehokkualla. Se isomp Puavoki sano, niotta voittamua tässä lähetiä, ja se pienemphä on olt varma voittostua ja rippikoulujojasta ast. Ja Soini sanna ilman muuta mäneväse toiselleki kiekalle. Olj miten olj.

Kallupit on kalluppija ja ennustukset mitä ovat, mutta se ov varma, kuka vettä voiton!

Tietenki myö iänestäjät! Myöko ihav varmast suahua uus resitentti!

Kiertokouluu käynt

Pekka Härkönen kertoo muistelmissaan:

Jouluksi kotiin

Sotilashallinto-osastosta heinäkuun 28. päivänä 1941 sain määräyksen toimia Lumivaaran kunnanpäällikkönä. Tehtävä oli puolisolitaallinen ja sotilashallinnon alainen. Sotilashallinnon päämajasta ja hallintopiiristä tulivat kaikki määräykset, kuten sotaväessä ainakin, ja sinne tuli tehdä ehdotuksia tai toivomuksia.

Työvelvollisuuslain perusteella minutkin oli tehtävään määrätty. Ero oli vain siinä, ettei tarvinnut esimiehelle kunniaa tehdä. Kaikesta oli puutetta ja koko elämä oli niissä oloissa aloitettava aivan alusta.

Työvelvollisuuslain perusteella minutkin oli tehtävään määrätty. Ero oli vain siinä, ettei tarvinnut esimiehelle kunniaa tehdä. Kaikesta oli puutetta ja koko elämä oli niissä oloissa aloitettava aivan alusta.

Sotilaslääkäri tuli kerran jokaviikkoiselle vastaanotolle esikuntaan. Tervehtiessämme hän katsoi silmiini ja sanoi, että nyt kunnanpäällikkö on rasittunut liikaa. Hän antoi lääketta ja käski lepäämään. Sitten vasta itsekin huomasi, että olin todella väsynyt, kun esikunnan työt jatkuivat yönkin yli. Vastuu oli raskasta kuntalaisten palatessa koteihinsa mihin vuorokauden aikaan tahansa.

Joulunalustoimet kotona kyllä sujuivat, mutta saunan kanssa oli vaikeuksia. Uunin olivat *Roinisen* veljekset käyneet muuraamassa, mutta lauteet puuttuivat ja muuttenkin sauna oli täynnä törkyä. Joulusauna onnistui laittamalla tynnyreitä ja pukkeja lauteiksi. Koti tuntui silti kodilta ja se oli meille tärkeää.

Joulun jälkeen elämä kehittyi pikkuhiljaa.

Näitä aikoja muistellen. Hyvää Joulua Lukijoille!
toivoo silloin 1-vuotias Aarno Kaartinen

Kaunis Karjala elää yhä

TEKSTI JA KUVAT
Pirkko Puikkonen, Lapua

Koko elämäni ajan on Karjala elänyt minussa. Lapsuudessani olin mukana samasta kylästä lähteneiden leikeissä ja vierailuissa. Optimistinen, iloinen elämänsäsenne siinä piirissä, vaikka puutteenkin keskellä, uusissa elämän ympyröissä loi turvallisen perustan elämälle. Vanhemmat tiesivät oman arvonsa, antoivat arvon toisillekin ja saivat myös itse arvostusta osakseen.

Olen viimeistä Karjalassa syntynyttä sukupolvea, keväällä 1944 syntynyt, syksyllä evakkoon lähtenyt.

Sain olla 24.–27.4.92 mukana matkalla entiseen kotiin Karjalaan. Jaakkiman Metsämiklistä löysin siskon ja veljien kanssa lumihangesta kodin kivijalan. Tässä se Hännisen ukko rakensi uutta kotia, vaikka tuolta Kannakselta kuului tykkien jylinä.

Näin Alavin Nurmet, joilla oli meidänkin maita. Miten monet kerrat äiti onkaan kulkenut tuota tuttua tietä edestakaisin milloin viljasäkiä, milloin lasta selässään kantaen. Koskaan ei tyhjien käsin. Kotipihasta Alavi siintää näköetäisyydessä.

Tuossa valkoisen hangen yli hohtaa Siesmajärven jäinen selkä. Kodin lähellä on mäntyjä, joiden luona on ollut kansakoulu ja mieskouluteollisuuskoulu. Niistä kouluista ja koulumatkoista olen kuullut monenmoiset lystikkäät tarinat veljiltä. Opettajina kansakoulussa olivat ainakin *Aatu Sinkko* ja *Aino Reijonen*.

Tuossa Siesmajärven vasemmalla puolella kohoaa Kotimäki. Sen rinteeltä löysimme isän tekemän kaivon, yli 2 m halkaisijaltaan. Kaivosta lähtevä galvanoitu vesijohtoputki pisti esiin sora-montun seinämästä täysin ruosteettomana. Painevesi-

Hännisen uuden tuvan kivijalka on kaivettu esiin. Naapurit Keijo, Kari ja Ensio Ropponen sekä Hännisen sisaruksista Pirkko, Jaakko ja Leo, miniät Lempi ja Martta. Takana Kotimäki.

kin uuteen kotiin oli valmiina.

Vaaran laella alkavat elää laulun sanat "minä seisoin vaaroilla paljain päin, missä Karjalan kauniin eessäni näin". Tuossa Kotimäestä vasemmalle on metsän reuna, joka keväisin oli sinivuokkoja sinisenään. Niitä aina haettiin koululle äitienpäiväjuhlaan ja omalle äidille.

Tulkin välityksellä saimme selville, että Hännisen talo on siirretty Lahdenpohjaan. Minne siellä? Se sisältää oman tarinansa. Tarinoita, jotka alkavat elää, kumpuaa mieleen yhä uusia. Niiden paikkojen näkeminen, joissa omat vanhemmat ovat leikkineet, käyneet koulua ja suorittaneet asepalvelustaan, tuottaa ennen kokemattomia tunne-elämyksiä.

Oman lämpimän sävyn tarinoille antavat matkalla mukana olevat entiset naapurit, jotka löytävät omat tarinansa ja pitävät minua kuin omana siskonaan.

Samalta paikalta vastakkaiseen suuntaan, taustalla on Metsämiklin kansakoulu ja edustalla Hännisen veljekset Leo (s. 1926) ja Väinö (s. 1928).

Kirjoituksellani tahdon viestittää Sinulle nuori, jonka sisaruksilla, vanhemmilla tai isovanhemmilla on muistoja Karjalasta: kuuntele heidän tarinoitaan. Merkitse muistiin. Kun Sinulla on mahdollisuus

käydä katsomassa heidän kotintantereitaan, alkaa Karjala elää Sinullekin. Näet sielusi silmillä nykyisen lohduttomuuden alta kauniin Karjalan. Vielä toivon kuulevani käen kukkuvan Karjalassa.

Karjala elpyi hitaasti

Jaakkiman kristillisen opiston johtajatar *Aura Latvus* pääsi ensimmäisten joukossa jo 10.9.1941 palaamaan evakkomatkalta kotikonnuille.

"Kaikki on kuin unta ja kuitenkin maassa lojuva rysän lakki ja venäjänkielinen ilmoitustaulu siellä täällä puhuu kieltä, jota täytyy uskoa. Vihollinen oli, mutta on mennyt, verellä ajettu pois, suuren uhrin kautta karkoitettu", hän kirjoitti päiväkirjaansa heti tultuaan.

"Ei istu enään leikkimökissä tuossa piikkiaitansa portilla, jonka oli tehnyt opiston ja kirkon puoliväliin, ei virka mitään, vaikka me nyt täällä isännöimme. Hänen henkensä kuin liikkuu vielä taloissa,

jotka ovat 'lähtökunnossa'. Pelkkää ryysyä ja rojua ja likaa ja ruuantähteitä sekaisin."

Opisto on toiminut välirauhan aikana puna-armeijan sotakouluna. "Pojat ovat tainneet olla pahanlaisia, kun pikkukutomo on ollut vankilana. Rautaristikko akkunoissa (ne ovatkin monen mielestä aina olleet vankilan akkunoitten näköisiä) ja luukku toisen huoneen ovissa, numerotaulu oven pielessä. Ja koko pihamaa kaikkine rakennuksineen ympäröity korkealla puuaidalla piikkilanka ylinnä."

Aura Latvus oli saanut asunnokseen opiston leipomon. "Toiviaisen tädin kanssa täällä asustamme. Ja hommaa riittää." Siistijäryhmiä oli

Opiston johtaja Matti Tuovinen ja johtajatar Aura Latvus kahden tuntemattoman miehenkilön seurassa.

jo ympäri pitäjää, mutta jorkaisen oli osaltaan ryhdyttävä siivoamaan. Tykit paukkuivat yhä – Valamo oli vielä venäläisillä – mutta Aura Latvus uskoi: "Pian Karjala taas kukoo-entisessä, ei, paremmissa vehmaudessa kuin ennen." Johtaja Matti Tuovinen oli

rintamalla, mutta opiston toimintaa kaavailtiin silti aloitettavaksi tammikuussa. Lopulta opisto oli armeijan käytössä seuraavaan syksyyn, ja oppilaat pääsivät tulemaan vasta 17.11.1942.

Sisko Pörsti
Aura Latvuksen päiväkirjoista